

INTERESSEPOLITISK PROGRAM

2023- 2025

Jeg kjemper
mot all
diskriminering.
blir du med?

Innhold

Innledning.....	3
Våre verdier.....	3
NHFs politikk.....	4
Menneskerettigheter og likestilling.....	4
Vold og trakassering, hatkriminalitet og hatytringer.....	5
Fysisk tilgjengelighet– universell utforming.....	6
Transport og samferdsel.....	7
Barnehage og grunnskole.....	8
Videregående skole og høyere utdanning.....	9
Arbeid.....	10
Økonomiske levekår.....	11
Bolig.....	12
Tekniske hjelpemidler.....	13
Brukerstyrt personligassistanse, BPA.....	14
Helse.....	15
Habilitering og rehabilitering.....	16
Sosialt fellesskap– kultur, fritid og friluftsliv.....	17

Innledning

Det interessepolitiske programmet forteller hva NHF mener på sentrale samfunnsområder, og i saker som er av stor betydning for levekårene og hverdagen til funksjonshemmede. Til grunn for programmet ligger vårt krav om innfrielse av menneskerettighetene for funksjonshemmede.

Veien til likestilling krever lov og praksis, rettigheter og sanksjoner. Samlet speiler punktene i programmet våre viktigste krav. Det interessepolitiske programmet er et verktøy for våre tillitsvalgte og ansatte, når NHFs krav skal fremmes på ulike arenaer. I programmet kan man lese hva slags samfunn vi tror på, og hvilke konkrete løsninger vi vil arbeide for.

Programmet revideres på landsmøtene i NHF ved behov.

Våre verdier

NHF er en medlemsorganisasjon og en partipolitisk uavhengig interesseorganisasjon som arbeider for likestilling og full deltakelse av funksjonshemmede i samfunnet.

NHF vil ha et samfunn for alle, hvor ingen diskrimineres på grunnlag av funksjonsevne, kjønn, seksuell orientering, etnisitet, nasjonalitet eller tro.

Funksjonshemmedes krav om likestilling handler om grunnleggende menneskerettigheter, om retten til å delta på alle samfunnsområder på linje med andre. Undertrykking og diskriminering av funksjonshemmede skjer ikke bare i Norge. Menneskerettighetene gjelder for alle mennesker og har ingen landegrenser. Derfor engasjerer NHF seg aktivt i internasjonalt solidaritetsarbeid.

Den enkeltes menneskeverd er ukrenkelig, og skal aldri vurderes etter funksjonsnivå. Alle mennesker har rett til respekt for sin fysiske og psykiske integritet. Vårt menneskesyn betyr at vi vil reagere når mennesker både med og uten funksjonsnedsettelse - enkeltpersoner eller grupper - blir diskriminert eller krenket.

Menneskerettigheter og likestilling

Selv om Norge er bundet av en rekke internasjonale konvensjoner som skal ivareta funksjonshemmedes menneskerettigheter og har en lov som forbyr diskriminering av mennesker med funksjonsnedsettelse opplever vi daglig at funksjonshemmede forskjellsbehandles og utestenges på ulike arenaer.

”

«Diskriminering stoppes ikke med velferdspolitik. Den stoppes med helhetlig politikk basert på kunnskap om forskjellsbehandling, fordommer og barrierer i samfunnet»

Likestillings- og diskrimineringsombudet

NHF mener:

Funksjonshemmede må anerkjennes som likestilte borgere, med et fullstendig sett av rettigheter og plikter. FN-konvensjonen om funksjonshemmedes rettigheter må inn i norsk lov

For å få til dette krever vi at:

- Stortinget inkorporer FN-konvensjonen om rettighetene til mennesker med nedsatt funksjonsevne (CRPD) inn i menneskerettsloven.
- Stortinget ratifiserer tilleggsprotokollen til FN-konvensjonen, slik at den enkelte kan klage til FN dersom rettighetene i konvensjonen ikke oppfylles.
- Stortinget sørger for at Norges internasjonale samarbeid, herunder all utviklingshjelp, er inkluderende overfor funksjonshemmede.
- Stortinget og Regjeringen må sørge for at diskrimineringslovgivningen gjennom lovtekst og forskrift/rundskriv gir funksjonshemmede et reelt diskrimineringsvern.
- Stortinget sørger for at aktiv dødshjelp ikke tillates og setter fokus på aktiv livshjelp.
- Regjeringen rapporterer årlig til Stortinget om status og framdrift av handlingsplan som er knyttet til strategi for likestilling av funksjonshemmede.
- Regjeringen tar initiativ som sikrer opplæring av god kvalitet i CRPD for både politikere og administrasjon på alle forvaltningsnivåer.

Vold og trakassering, hatkriminalitet og hatytringer

Mennesker opplever å bli hatet og foraktet for å være den de er. Hatytringer og hatkriminalitet rammer hardt. Det skader enkeltpersoner og truer demokratiet. Noen funksjonshemmede er engstelige for å gå ut av huset i redsel for å bli utsatt for vold. Kriminaliteten og overgrepene skjer både på nett og i den virkelige verden. Funksjonshemmede og andre minoriteter er oftere enn andre offer for trakassering og hatytringer.

Det må i alt arbeid med dette være fokus på interseksjonalitet og vektlegges dobbel- og trippeldiskriminering som skjer på tvers av diskrimineringsgrunnlagene.

FAKTA: *Hatytringer og hatkriminalitet rammer funksjonshemmede. 1 av 3 har vært utsatt for hatytringer*

(Nordlandsforskning 2016)

NHF mener:

Et liv i frihet og selvstendighet er et liv fritt for vold og trakassering. Samfunnet har et særlig ansvar for å beskytte funksjonshemmede.

For å få til dette krever vi at:

- Stortinget bevilger midler til systematisk forskning om art, omfang og skadevirkninger av hatkriminalitet rettet mot funksjonshemmede.
- Stortinget bevilger midler til prosjekter med formål å gi funksjonshemmede, særlig barn og unge, informasjon og kunnskap om hatkriminalitet og overgrep, og om hvordan de kan anmelde slike forhold.
- Stortinget bevilger midler til prosjekter for å etablere gode samarbeid for å avdekke og bekjempe hatkriminalitet mellom skole, politi og funksjonshemmedes organisasjoner.
- Regjeringen sørger for at læring om minoriteter og menneskelig mangfold blir en del av læringsplanen i barneskolen, ungdomsskolen og videregående skole.
- Regjeringen sørger for at politiet får kunnskap og erfaringsbasert opplæring om hatkriminalitet.
- Regjeringen støtter nye og forsterker eksisterende tiltak mot hatprat og hatkriminalitet.
- Kommunene sørger for at skolene og barnehagene læres opp til å avdekke ekskluderende prosesser, mobbing og hatytringer.

Fysisk tilgjengelighet – universell utforming

Først når all planlegging og design bygger på prinsippet om universell utforming nærmer vi oss målet om et samfunn for alle. Universell utforming skal være et ufravikelig krav i all samfunnsplanlegging. Hovedutfordringen framover er å bedre tilgjengeligheten i eksisterende bygg. Kravene i tekniske forskrifter må gi god brukskvalitet til alle.

FAKTA: *Loven skal bidra til å bygge ned samfunnsskapt funksjonshemmende barrierer, og hindre at nye skapes.*

§1 i forslag til ny lov om likestilling og forbud mot diskriminering

NHF mener:

All fysisk utestengning og sosial isolasjon av funksjonshemmede er diskriminering. Vi vil ha et samfunn der alle skal ha mulighet til å delta ut fra egne forutsetninger.

For å få til dette krever vi at:

- Stortinget sørger for at kravene om universell utforming styrkes i lovverket.
- Svekkelsene i lovverket som kom som følge av ny Tek 17 må reverseres.
- Stortinget sørger for at Regjeringens handlingsplan for universell utforming følges opp av årlige bevilgninger og konkrete tidsfrister for når ulike områder og bygningstyper skal være universelt utformet.
- Kommuner og Storting sørger for at mangel på universell utforming ikke er til hinder for at funksjonshemmede kan gjennomføre utdanningsløpet og delta i arbeidslivet på lik linje med andre.
- Det må være tilstrekkelig antall parkeringsplasser, og minst 5%, med HC-standard for å fremme deltagelse.
- Stortinget sikrer gjennom lovverk tilgang til varer, tjenester og informasjon der universell utforming ikke strekker til.
- Regjeringen sørger for at rundskriv og veiledere ikke innsnevrer universell utforming som standard.
- Regjeringen reviderer rundskrivet «Tilgjengelighet for alle» slik at uforholdsmessig byrde ikke kan stanse nødvendig ombygning.
- Kommunene utarbeider konkrete planer for universell utforming av alle sine bygg og følge opp dette i årlige budsjetter.
- Kommunene sørger for prinsippet for universell utforming ivaretas i all samfunns- og arealplanlegging. Det må være tilstrekkelig antall sitteplasser i det offentlige rom.
- Kommunene må sørge for at det sikres tilstrekkelig, og minst 5% antall HC-parkering i alle regulerings-og arealplaner.
- Kulturminner og verneverdige bygg må gjøres tilgjengelige for alle og følge prinsippene for universell utforming.

Transport og samferdsel

Funksjonshemmede er, som andre, avhengig av sammenhengende transportkjeder. Universell utforming av det enkelte transportmiddelet og overganger mellom dem, er en forutsetning for å oppnå dette både på sommer- og vinterstid. TT-ordninger og drosjetilbudet er et viktig og nødvendig supplement til kollektiv transport. Hovedutfordringen framover er å sikre sammenhengende reisekjeder som alle kan bruke.

”

FAKTA: 46 prosent av funksjonshemmede opplever at transport er en utfordring i hverdagslivet. bufdir.no, 2017.

NHF mener:

Funksjonshemmede skal ikke utestenges fra det grønne skiftet. Vi skal ha samme mulighet til å benytte offentlige kommunikasjonsordninger som andre. De fylkeskommunale TT-ordningene må dekke den enkeltes reelle transportbehov, og gis etter nasjonale retningslinjer.»

For å få til dette krever vi at:

- Stortinget bevilger midler til etablering av en turbasert kommunal- og fylkesovergripende transporttjeneste for funksjonshemmede etter nasjonale retningslinjer, hvor egenandelen settes til kollektivtakst. Ingen skal ekskluderes fra ordningen fordi de har egen bil.
 - Regjeringen sørger for at prinsippet om Universell Utforming blir et hovedmål i Nasjonal Transportplan.
 - Fylkeskommunene og Staten sørger for at alle kollektivtrafikknutepunkter i hele landet utformes og utbedres i tråd med prinsippet om universell utforming, og det foretas snørydding slik at løsninger for universell utforming kan benyttes hele året.
 - Regjeringen sørger for at alt kollektivmaterieell oppfyller krav til sikkerhet og universell utforming.
 - Drosjetilbudet er et viktig supplement til annet kollektiv transporttilbud. Funksjonshemmedes tilgang til drosjer må være tilfredsstillende og dekke behovet i hele landet. Regjeringen må sørge for at drosjetilbudet til funksjonshemmede er på linje med og til samme pris som for andre.
- Det skal ikke være anledning til økt pris på grunn av individuell tilpasning eller tekniske hjelpemidler.
 - Regjeringen sørger for at funksjonshemmede, som andre, kan reise uten pålagt assistanse.
 - Regjeringen og kommuner sørger for at regelverk om bilfrie sentrumsområder ikke ekskluderer funksjonshemmede.
 - Regjeringen sørger for at alternative transportløsninger, ved mangel på universelt utformet kollektivtransport, ikke påfører funksjonshemmede økte kostnader.
 - Regjeringen sørger for nasjonal standard og nasjonalt register over HC-kort.
 - Kommuner som innfører beboerparkering sørger for at det i disse områdene også avsettes tilstrekkelig og minst 5% parkeringsplasser for forflytningshemmede
 - Den nåværende praksis knyttet til koding av førerkort er utdatert, uforutsigbar og diskriminerende, og må endres.
 - Nødvendige krav for å sikre universelt utformet ladeinfrastruktur må fastsettes.

Barnehage og grunnskole

Selv om norsk lov slår fast at alle barn har rett til individuelt tilpasset opplæring i sin nærscole, blir stadig flere funksjonshemmede barn flyttet til spesialskoler eller spesialklasser. Barneombudet påpeker at spesialundervisningen barna henvises til fungerer dårlig og ikke er til barnas beste.

”

«Det verste du kan gjøre mot et menneske er å frata det adgang til fellesskapet og begrunne det med omsorg»

Lars Ødegård

NHF mener:

Alle barn skal delta på alle arenaer det er naturlig å være for et barn, i barnehage, grunnskole og skolefritidsordning. Alle barn skal ha mulighet til å oppleve mestring, lek og læring og sosial tilhørighet sammen med jevnaldrende. Funksjonshemmede må sikres like godt innhold og kvalitet på utdanningen som andre. Funksjonshemmede foreldre skal ha rett til å følge opp sine barn på lik linje som andre foreldre.

For å få til dette krever vi at:

- Stortinget bevilger midler til å gjøre et nasjonalt krafttak for å forebygge og bekjempe mobbing av funksjonshemmede barn.
- Regjeringen utarbeider en opptrappingsplan for universell utforming av alle barnehager- og grunnskolebygg med tidsfrister og faste årlige bevilgninger.
- Regjeringen etablerer en øremerket tilskuddsordning til kommuner slik at alle barnehager og skoler kan oppgraderes til å bli universelt utformet.
- Kommunene lager oversikt over behovet den enkelte barnehage og grunnskole har for oppgradering til universell utforming.
- Kommunene stiller krav om universell utforming til alle barnehager og grunnskoler som mottar offentlig tilskudd.
- Kommunene sørger for at nærskolen er et reelt alternativ for alle barn. Alle barn skal ha tilhørighet i en ordinær klasse. Individuelt tilpasset opplæring skjer i klassemiljøet.
- Kommunene sørger for at barnehage og skolefritidsordning brukes aktivt og systematisk for å fremme mangfold og inkludering.
- Kommunene sørger for å utvikle gode og effektive tiltak for å lette overganger i utdanningsløpet.
- Kommunen må sørge for at foreldre til funksjonshemmede barn har samme reelle mulighet til å velge barnehage og skole for sitt barn som andre.
- Funksjonshemmede foreldre skal ha lik rett til å følge opp sine barn på lik linje som andre foreldre.

Videregående skole og høyere utdanning

Utdanning er en forutsetning for framtidig arbeid og et selvstendig voksenliv. Forskning slår fast at høyere utdanning er langt viktigere for funksjonshemmedes muligheter i arbeidslivet enn for andre.

”

FAKTA: Forskning viser at hele 64 prosent av unge funksjonshemmede ikke fullfører videregående skole, mot 17 prosent av befolkningen for øvrig.

(Rapporten «Langt igjen», Finnvold, NOVA, 2013.)

NHF mener:

Alle skal ha lik rett og like muligheter til læring og utdanning etter egne forutsetninger og valg. Dette er avgjørende for den enkeltes framtidige deltakelse i yrkeslivet.

For å få til dette krever vi at:

- Stortinget sørger for at studenter skal få tilgang til funksjonsassistanse etter samme prinsipp som arbeidstakere.
- Regjeringen sørger for at funksjonshemmede elever og studenter har de samme muligheter som andre til å gjennomføre hele eller deler av studiet i utlandet.
- Regjeringen sørger for at vitnemålet kun viser ugyldig fravær.
- Regjeringen sørger for at det bygges tilstrekkelig antall studentboliger med snuareal på 1,5 m. med klausul om at funksjonshemmede studenter har rett til å disponere boligen.
- Fylkeskommunene sørger for at elever med funksjonsnedsettelse har mulighet til velge videregående skole, fag og linje ut fra egne interesser og anlegg.
- Fylkeskommuner utarbeider en opptrappingsplan for universell utforming av alle videregående skoler med tidsfrister og faste årlige bevilgninger.
- Fylkeskommunene sørger for at elever som må flytte for å gå på videregående skole, får tilgjengelig internatplass/bolig på lik linje med og til samme pris som andre elever.
- Fylkeskommunene sørger for nødvendige tiltak for å sikre at så mange funksjonshemmede som mulig gjennomfører videregående skole og sikres studie- eller yrkeskompetanse.
- Kommunene og fylkeskommunene sørger for tiltak som letter overgangen fra grunnskole til videregående skole og fra videregående skole til studier/høyere utdanning.
- Fylkeskommunen og institusjoner for høyere utdanning tilbyr funksjonshemmede elever og studenter veiledning om rettigheter, ordninger og muligheter, samt utdannings- og karriereveiledning.
- Statens lånekasse for utdanning tilbyr funksjonshemmede studenter nødvendige økonomiske støtteordninger.
- Kommunene der studiestedet ligger tilbyr praktisk tilrettelegging.

Arbeid

Arbeid handler om muligheten til å bruke og utvikle egne evner og kompetanse. Det handler om å kunne være med å bidra i samfunnet og oppleve at en trengs og bidrar til fellesskapet. Det handler om tilhørighet og inkludering. Og det handler om god samfunnsøkonomi, utjevning av forskjeller og inntektssikring for den enkelte.

”

FAKTA: Samfunnsøkonomisk analyse av økt sysselsetting av funksjonshemmede» (2012), anslår at en økning på 5% i sysselsetting av funksjonshemmede, vil gi en samfunnsøkonomisk gevinst på 13 milliarder kroner over en tiårsperiode.

NHF mener:

Alle skal ha lik rett og reelle muligheter til lønnet arbeid primært i det ordinære arbeidslivet.

For å få til dette krever vi at:

- Stortinget sørger for at alle arbeidsgivere pålegges årlig rapportering om hvordan de arbeider for å inkludere arbeidstakere med funksjonsnedsettelse.
- Partene i arbeidslivet tar initiativ til at målsettingen om funksjonshemmedes arbeidsdeltakelse ivaretas i partssamarbeidet på alle nivåer, og at funksjonshemmedes organisasjoner involveres i arbeidet.
- Stortinget bevilger midler til tiltak som skal gjøre slutt på diskriminering av funksjonshemmede arbeidssøkere og arbeidstakere, og synliggjøre at funksjonshemmede arbeidstakere er en ressurs.
- Stortinget sørger for at det ikke åpnes for økt bruk av midlertidige stillinger.
- Stortinget sørger for at ordningen med funksjonsassistanse gjøres tilgjengelig for alle som trenger det, også i midlertidige stillinger, praksisplasser, traineeordninger og praktikanter i arbeidstrening.
- Stortinget sikrer at selvstendig næringsdrivende får de samme mulighetene for tilretteleggingstiltak som arbeidsgivere generelt har.
- Regjeringen sikrer at minst 5% ansatte i offentlig sektor er funksjonshemmede.
- Regjeringen må sørge for at det finnes varierte arbeidsmarkedstiltak av god kvalitet.
- Offentlige arbeidsgivere sørger for å ha gode traineeordninger og praksisplasser for å rekruttere funksjonshemmede arbeidstakere til ordinære faste stillinger.
- NAV sørger for at individuell tilrettelegging av arbeidsplassen sikres uten tidkrevende prosesser.
- Arbeidsgivere sørger for nødvendig tilpasning av arbeidssted og arbeidstid for funksjonshemmede.
- Stortinget sørger for at ordningen med arbeid og utdanningsreiser utvides til også å gjelde personer med VTA plass (Varig tilrettelagt arbeid), samt gjøre ordningen mer kjent.

Økonomiske levekår

En trygg og forutsigbar personlig økonomi er viktig for gode levekår og en forutsetning for deltakelse på alle samfunnsområder. Manglende lønnsinntekt er hovedårsaken til at funksjonshemmede har dårligere økonomi enn gjennomsnittet. I tillegg har mange ekstrautgifter på grunn av funksjonsnedsettelsen.

” **FAKTA:** Blant unge funksjonshemmede opplever hele 63 prosent at de har mye dårligere økonomi enn jevnaldrende. Unge på uførepensjon lever i en svært presset økonomisk situasjon.

(«Levekår for personer med nedsatt funksjonsevne», NTNU 2015)

NHF mener:

**Funksjonshemmede skal ha økonomiske levekår på lik linje med andre.
Merkostnad på grunn av funksjonsnedsettelse må kompenseres.**

For å få dette til krever vi at:

- Stortinget sørger for at uføretrygden og arbeidsavklaringspengene er på et nivå som gir mulighet til å leve et aktivt liv.
- Stortinget sørger for at funksjonshemmedes organisasjoner får reell forhandlingsrett i trygdeoppgjøret.
- Stortinget sikrer at fleksibilitet for å veksle mellom uføretrygd og arbeid videreføres og styrkes.
- Stortinget sikrer at arbeidsavklaringspenger kan benyttes også for lengre rehabiliterings; habilitering og utdanningsløp, eller til arbeidsevne er avklart eller eventuelt uføretrygd er innvilget.
- Stortinget sørger for at det utvikles økonomiske kompensasjonsordninger som gir reell kompensasjon for merkostnader som er en følge av funksjonsnedsettelsen.
- Stortinget bevilger midler til forskning om funksjonshemmedes økonomiske levekår.
- Stortinget utvider fribeløpet før avkortning av uføretrygden fra 0,4 g til 1 G.
- Regjeringen sørger for at uføretrygdete får bistand og veiledning for å komme i jobb ved å bevilge øremerkede midler til NAV og gi tilstrekkelige ressurser til veiledning og oppfølging.
- Regjeringen sørger for at inntektsutviklingen i uføretrygden følger den generelle utviklingen i arbeidsmarkedet.
- Kommuner og statlige etater skal ikke ta egenandeler på velferdstjenester.
- NAV sørger for at den enkelte møtes med respekt og kompetent bistand til å finne de riktige mulighetene, tiltakene og ordningene som passer hver enkelt.
- Stortinget sørger for at det snarest opprettes en ny og mer treffsikker og rettferdig økonomisk ordning som gir reell kompensasjon for merkostnader som følge av funksjonsnedsettelsen, inkludert store sykdomsutgifter.
- Stortinget gjennomfører et ekstraordinært løft for grunnbeløpet i Folketrygden for å sikre bedre ytelser og økt likestilling.
- Gifte og samboende skal ikke få avkortet ytelsene grunnet sin sivilstatus.

Bolig

En bolig er ikke bare et sted å være, en bolig er et hjem der du skal kunne skape deg et liv i tråd med det som betyr noe for deg. En bolig skal være et sted du trives, er trygg og kan ta imot besøk. En god og velfungerende bolig er en forutsetning for et selvstendig liv.

”

FAKTA: Over 90 % av eksisterende boliger er ikke fysisk tilgjengelige for rullestolbrukere. Dette tvinger mange inn i dårlige boligløsninger.

NHF mener:

Funksjonshemmede skal ha samme rett som andre til godt egnet bolig og til å velge hvor du skal bo og hvem du skal bo sammen med.

For å få til dette krever vi at:

- Stortinget øker bevilgningen til ettermontering av heis i eksisterende boligblokker.
- Stortinget bevilger midler til tiltak for å øke andelen tilgjengelige boliger i den ordinære boligmassen.
- Stortinget sørger for at tilskuddsordninger for nødvendige tilpasninger og ombygginger av boliger forblir en statlig ordning.
- Stortinget sørger for gode låne- og tilskuddsordninger slik at funksjonshemmede med dårlig økonomi kan leie eller eie egen bolig.
- Stortinget bevilger midler til montering av ladepunkt for lading av biler med spesialutstyr.
- Stortinget påser at Husbanken styrkes, slik at funksjonshemmede har en reell mulighet på boligmarkedet.
- Regjeringen sørger for at kravene til tilgjengelighet i boliger styrkes
- Kommunene sørger for at kommunale boliger er fysisk tilgjengelige.
- Kommunene sørger for at ingen funksjonshemmede skal bo i institusjon eller i institusjonslignende boformer mot sin vilje.
- Stortinget må styrke bostøtten. Funksjonshemmede har større boutgifter enn andre. Målgruppene må utvides, støtten må dekke de reelle behovene og sikre trygge og egnede boforhold for flere. Strømstøtte for bostøttetottakere må legges til for samtlige som mottar bostøtte i boutgiftsberegningen.

Tekniske hjelpemidler

Hjelpemidler er en forutsetning for å leve et aktivt liv og delta i samfunnet på lik linje med andre. Uten individuelt tilpassede hjelpemidler innskrenkes menneskers frihet og valgmuligheter. Folketrygdens rolle er derfor helt sentral for rettigheter, finansiering og et likeverdig tilbud. Tilgang til rett løsning forutsetter også hjelpemiddelsentraler med solid fagkompetanse, som er ressurs- og kompetansesentre for funksjonshemmede, kommuner og andre instanser. Folketrygdens bilstønadssordninger må ikke svekkes.

”

«.. den helhetlige måten dere organiserer hjelpemiddelformidlingen på, er imponerende»

WHO (Handikapnytt 05/2015)

NHF mener:

Norge har verdens beste hjelpemiddelsystem som sikrer den enkelte tilgang til hjelpemidler uavhengig av bosted og personlig økonomi. Det er behov for forbedringer av systemet på noen områder, men det er viktig at folketrygden fortsatt sikrer rettigheter og finansiering av hjelpemidlene til den enkelte.

For å få til dette krever vi at:

- Stortinget sørger for at ansvaret for finansiering av hjelpemidler fortsatt skal være i folketrygden. Dette gjelder alle livsområder; hjem, skole, arbeid og fritid.
- Stortinget sørger for at hjelpemidler fortsatt skal tildeles som en utlånsordning uten egenbetaling.
- Stortinget sørger for at det ikke innføres tilskuddsordninger for hjelpemidler.
- Stortinget sørger for at den enkelte sikres individuelt tilpassede hjelpemidler og at den enkelte borgers mening tillegges stor vekt ved valg av løsning.
- Stortinget sørger for at aktivitetshjelpemidler til personer over 26 år må finansieres som overslagsbevilgning, for å sikre at man får de hjelpemidler man har rett til etter folketrygdløven.
- Stortinget må sørge for at Folketrygdens bilstønadssordning ikke svekkes, og reversere innstramningene for gruppe 1 bil for de som ikke er i arbeid eller utdanning.
- Regjeringen sørger for at alle sikres tilgang til et bredt produktutvalg og ny teknologi.
- NAV sørger for at brukerplassordningen styrkes, at alle hjelpemiddelsentralene følger nasjonale retningslinjer.
- NAV må, sammen med kommunene, sørge for god kvalitet i hjelpemiddelformidlingen, forenklinger og redusert tidsbruk.
- Sikre at bilsøkere med behov for firehjulstrekk får dette finansiert gjennom folketrygdens bilordning.

Brukerstyrt personlig assistanse, Bpa

Brukerstyrt personlig assistanse er ett viktig likestillingsverktøy for mennesker som har et assistansebehov. Via assistanse kan mennesker som har et assistansebehov få utnyttet sitt eget potensiale og være aktive bidragsyttere i samfunnet. Den enkelte skal selv bestemme når, hvor, hvordan og fra hvem assistanse gis.

Flere evalueringer viser at rettighetsfestingen ikke har fungert etter intensjonen, det er stor kommunal variasjon. Mange får ikke muligheten til fritid og samfunnsdeltakelse som tiltenkt.

”

«I hverdagen er jeg avhengig av assistanse store deler av dagen for å kunne fortsette å bo i min egen leilighet og ha et aktivt liv. Før jeg fikk BPA var jeg lite sosial, utmattet og hadde skolefravær på nærmere 90 %. I dag er jeg en aktiv og sosial person, er student og på tampen til å tre inn i arbeidslivet.»

Henriette 26 år

NHF mener:

BPA må bli det likestillingsverktøyet som det var ment til å være.

For å få til dette krever vi at:

- I arbeidet med utredningen som regjeringen har varslet, må prinsippene for BPA legges til grunn – at man selv skal bestemme når, hvor, hvordan og fra hvem man vil ha assistanse. Rettigheten må forankres i en lov som fremmer BPA som et likestillingsverktøy
- Stortinget utvider retten til BPA slik at den gjelder for alle personer med langvarig assistansebehov uansett timebehov
- Stortinget sørger for at vedtak om BPA gjelder selv om man flytter til en annen kommune. Stortinget sørger for at vedtak om BPA gjelder selv om man flytter til en annen kommune/bydel.
- Kommunene påser at konsesjoner som utlyses er i tråd med lovgivers intensjon
- Kommunene sørger for at den enkelte vedtaksmottaker tildeles tilstrekkelig timer til å leve et aktivt og selvstendig liv. Timerammen må også omfatte muligheten til å ivareta foreldrerollen
- Kommunene sørger for at det blir gitt en god og grundig opplæring om arbeidslederansvaret
- Arbeidsgivere må sørge for at assistenter har avtalefestede arbeidsvilkår
- Kommunene må lyse ut tjenestekonsesjon for BPA som følger Norsk Standard 8435, og funksjonshemmede som har et assistansebehov må fritt få velge blant de som får konsesjon.
- Funksjonshemmede som ønsker det må få velge å være arbeidsgivere i sin egen BPA ordning.
- Kommuner/bydeler påser at når personer flytter hjemmefra, for eksempel for å gå på skole/ta utdanning, så gjøres det en ny vurdering som sikrer behovet for BPA i en ny livssituasjon.

Helse

Helse er alle forhold som fremmer og hemmer folks livskvalitet. Helse er ikke fravær av sykdom, skade eller funksjonsnedsettelse, men handler mer om hvordan dette påvirker livet. Helse må sees i et samfunns-perspektiv. Sosiale tjenester, samfunns- og deltakelsesperspektivet er viktig for å opprettholde god helse. Helsevesenet og helsetjenester skal være bygd på kunnskap og kompetanse. Alle har ansvar for egen helse, men for å ta dette ansvaret er det nødvendig med opplæring og informasjon om hva man kan gjøre for å påvirke egen helse positivt.

”

«Helse skapes der folk lever sine liv. Det betyr at vi må inkludere bomiljø, nærmiljø og lokalsamfunn når vi skal arbeide for god folkehelse.»

Meld. St. 16 (2010–2011) Nasjonal helse- og omsorgsplan (2011–2015)

NHF mener:

Alle som har behov for det skal få individuelt tilpassede helsetjenester, uavhengig av om man har permanent opphold i Norge eller ikke.

For å få til dette krever vi at:

- Stortinget sørger for at alle, uavhengig av bosted, bakgrunn, forutsetning og språk får samme rett og tilgang til behandlingen.
- Stortinget sørger for at fritt sykehusvalg i spesialisthelsetjenesten blir en realitet.
- Stortinget sikrer at helsehjelp og nødvendig assistanse også ivaretar behovene som foreldrerollen medfører.
- Stortinget sikrer at det innføres en ordning med midlertidig familievikar for sikre at funksjonshemmede kan ivareta foreldrerollen i akutte faser og at familier som får barn med funksjonsnedsettelse blir ivaretatt i den akutte fasen før langsiktige tiltak er etablert.
- Stortinget sørger for at utvikling og praksis innen fosterdiagnostikk, bio- og genteknologi underlegges streng offentlig kontroll.
- Stortinget sørger for at medisinsk teknologi benyttes til å forebygge og lege, ikke til å sortere ut menneskeliv på bakgrunn av deres egenskaper.
- Regjeringen sørger for at helsetjenester er tilgjengelig for den enkelte uavhengig av deres personlige økonomi.
- Kommunene må se helseutfordringen i et samfunnsperspektiv og aktivt bidra til å utjevne sosiale helseforskjeller.
- Kommune- og spesialisthelsetjenesten sørger for at de samarbeider godt når det gjelder forebygging, diagnostisering, behandling, opplæring og habilitering /rehabilitering.
- Kommune- og spesialisthelsetjenesten lytter til funksjonshemmedes egen kunnskap om forebygging, behandling og tilrettelegging for mestring av sykdom, skade og funksjonsnedsettelse.
- Institusjoner som utdanner helsepersonell trekker inn brukernes erfaringer og sørger for at studentene får god opplæring om tema som «verdighet i møte med bruker/pasient».
- Helsetjenesten gir den enkelte god informasjon og veiledning om hvordan funksjonshemmede kan ivareta sin seksuelle og reproduktive helse.

Habilitering og rehabilitering

Habilitering og rehabilitering handler både om å bedre personens funksjonsevne og om å fjerne barrierer for selvstendighet og deltakelse i samfunnet. For mange funksjonshemmede er rehabilitering- og habilitering avgjørende for å mestre eget liv og bli i stand til å delta i samfunnet på egne premisser.

”

FAKTA: Rehabilitering brukes om gjenvinning av funksjonsevne som har gått tapt i forbindelse med sykdom eller skade. Habilitering brukes om å oppøve funksjoner i forbindelse med medfødt eller tidlig ervervet skade.

NHF mener:

Alle som har behov for det skal få et individuelt tilpasset rehabiliterings- eller Habiliteringstilbud. Behovet kan omfatte både medisinsk oppfølging og behandling, trening av fysisk, psykososial og kognitiv funksjon, læringsmestringstiltak og annen tilrettelegging som f.eks. gjennom kommunale tjenester eller hjelpemidler. For unge og voksne i yrkesaktiv alder kan arbeid, studier eller omskolering være et sentralt mål i egen rehabiliteringsprosess.

For å få til dette krever vi at:

- Stortinget bevilger øremerkede og tilstrekkelige midler til videreføring av en ny Opptreppingsplanen for habilitering og rehabilitering som tydeliggjør roller, ansvar og samarbeid mellom sektorene.
- Spesialisthelsetjenesten beholder sine tjenestetilbud til kommunene er rustet til å overta sin del av tjenestene, personer innlagt på sykehus skal ikke utskrives til hjemkommune før rehabiliteringsteam finner det forsvarlig.
- Spesialisthelsetjenesten sørger for at kostnader til nødvendig reise og assistanse ved rehabiliteringsopphold dekkes for den enkelte.
- Kommunene må sørge for tydelig og synlig koordinerende enheter for re/-habilitering også for personer over 18 år.
- Kommunene må systematisk bygge opp tverrfaglige rehabiliteringsteam.
- Kommunene øker satsning på ambulante tjenester i oppfølgingen av personen selv, pårørende og kommunale tjenesteytere også utover psykisk helse.
- Kommunene sørger for å ha tilstrekkelig kapasitet innen fysio-, ergoterapi og logoped.
- Kommuner som ikke selv har nødvendig fagkompetanse/kapasitet må søke interkommunalt samarbeid.
- Kommunene sørger for at frisklivssentraler og lærings- og mestringssentre ser rehabilitering i et samfunnsperspektiv.
- Kommunene sørger for å utvikle samarbeidet med bruker-/pasientorganisasjonenes likepersonarbeid.
- Habiliteringstjenesten må ta ansvar for at overgangen ungdom til voksen bygger på god praksis, informasjon og gode tjenester.

Sosialt fellesskap

– kultur, fritid og friluftsliv

Venner og aktivitet er bra for alle. Sosiale fellesskap, kultur og fritidsaktiviteter fremmer likestilling og deltagelse. Dette gjelder både kultur, idrett og andre fritidsaktiviteter. Det er sammenheng mellom sosialt nettverk, opplevelsen av god livskvalitet og deltagelse.

”

«Du trenger ikke bein for å ro, stake langrenn eller bevege deg i fjellet for å lukte på lyng og kjenne regndråper i panna. Idretten har blitt min måte å vise at jeg kan nå langt med det jeg har til rådighet»

Birgit Skarstein

NHF mener:

Funksjonshemmede har rett til å delta i kultur-, fritid- og fornøyles-, friluftsliv, og idrettsliv på linje med andre

For å få til dette krever vi at:

- Stortinget, fylkeskommunene og kommunene sørger for alle publikumsbygg er universelt utformet.
- Stortinget, fylkeskommunene og kommunene sørger for at alle opparbeidede uteområder er universelt utformet.
- Stortinget sørger for at hjelpemidler til bruk i fritiden fortsatt skal gis uten aldersbegrensning.
- Stortinget og kommunene sørger for at alle former for utelivsdiskriminering av funksjonshemmede sanksjoneres kraftig.
- Stortinget må sørge for lover som sikrer tilgjengelighet for funksjonshemmede til lokaler og opparbeidede uteområder der det er kulturarrangementer.
- Regjeringen utarbeider en handlingsplan for å motvirke utelivsdiskriminering.
- Regjeringen må vedta en forskrift for ordningen med ledsagerbevis, slik at den omfatter alle kulturarrangementer.
- Regjeringen sørger for at alle kulturarrangementer som mottar offentlig støtte skal være universell utformet.
- Kommunene sørger for at alle får den assistansen de trenger i dagliglivet, inkludert ferie og fritid.
- Kommunene tar i bruk ordningen med ledsagerbevis og sørger for at disse aksepteres også av private og kommersielle aktører.
- Kulturarrangør må sørge for at alle kan benytte samme billettbestillingssystem.
- Norges Idrettsforbund og idrettens særforbund har et tilbud til alle funksjonshemmede som ønsker å drive med idrett.
- Kommunene må utvikle alkoholpolitiske planer som sikrer at skjenking skjer i lokaler med universell utforming og at alle ansatte på skjenkesteder får opplæring, for å forhindre at funksjonshemmede nektes adgang eller skjenking på grunn av funksjonsnedsettelsen.

Norges
Handikapforbund